

УДК 347.963
ББК 67.72
П78

Редакційна колегія:

професор Л. М. Москвич (голова);
асистент А. В. Лапкін;
асистент І. В. Юревич;
асистент Я. О. Ковальова;
асистент Ю. О. Ремескова

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

Проблеми реформування прокуратури : матеріали всеукр. наук.-
П78 практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.) : у 2 т. / редкол.: Л. М. Москвич
(голова), А. В. Лапкін, І. В. Юревич та ін. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. –
224 с.

ISBN 978-966-937-018-1

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми реформування прокуратури», яка відбулася 15 квітня 2016 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих вітчизняних науковців у галузі теорії прокурорської діяльності, практичних працівників органів прокуратури та суду. До збірника включено доповіді учасників конференції з різноманітних аспектів організації і діяльності прокуратури.

Для науковців, викладачів та студентів юридичних навчальних закладів, практичних працівників органів прокуратури, суду, інших правоохоронних органів, адвокатів та усіх, хто цікавиться проблемами прокуратури.

УДК 347.963

ББК 67.72

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)
ISBN 978-966-937-018-1

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2016

4. Закон України «Про засади антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 року» : від 14.10.2014 р. № 1699 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» : від 14.10.2014 р. № 1701 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-18>.

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» : від 12.02.2015 р. № 198 – VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/198-19/page2>.

7. Закон України «Про прокуратуру» : від 05.11.1991 р. № 1789 – XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>.

8. Закон України «Про прокуратуру» : від 14.10.2014 р. № 1697 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/page>.

9. O Državnom odvjetništvu : zakon HR od 30 lipnja 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_76_1833.html.

10. O Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta : zakon HR : od 30 lipnja 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.hr/z/166/Zakon-o-Uredu-za-suzbijanje-korupcije-i-organiziranogkriminaliteta>.

11. Ustroj Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=606>.

Каламайко А. Ю.,

асистент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закону) представництво прокурором інтересів громадянина або держави

в суді полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом. Ключовими процесуальними діями, які розкривають зміст принципу змагальності, є подання доказів та доведення їх переконливості перед судом. В той же час, особливості вчинення таких процесуальних дій прокурором залишаються малодослідженими.

Очевидним є специфічний процесуальний статус прокурора, який впливає з його заінтересованості, яка має службовий характер. Представництво прокурором інтересів громадян або держави є самостійною формою державної діяльності. Втім, розглядаючи процесуальний статус прокурора в чинному законодавстві, можна зробити висновок, що прокурор не наділений перевагами перед іншими особами, які беруть участь у справі, щодо подання доказів, участі в їх дослідженні та оцінці, а також заявленні клопотань тощо.

Судове доказування, яке є формою пізнання фактичних обставин справи, здійснюється за допомогою доказів. Чинним Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК) не зафіксовано повноваження прокурора щодо самостійного пошуку доказів або специфічних клопотань про витребування тощо. Водночас, перш ніж докази будуть подані, вони мають бути знайдені та отримані. Як слушно зазначає С. В. Васильєв, проблема пошуку доказів має практичний характер і має розглядатись в межах доказування [1, с. 77].

Відповідно до ст. 60 ЦПК, докази подають сторони та інші особи, які беруть участь у справі, тобто і прокурор, однак обов'язок довести обставини справи, відповідно до тієї ж статті ЦПК, покладено лише на сторін. Втім, такий обов'язок поширюється і на прокурора, оскільки відповідно до ч. 4 ст. 23 Закону у разі підтвердження судом наявності підстав для представництва, прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу.

Існує точка зору, що прокурор, котрий подав позов або вступив у справу, передусім є суб'єктом доказування. Оскільки суд відповідно до принципу змагальності є неупередженим спостерігачем за доведенням сторонами наявності або відсутності певних обставин, які обґрунтовують їх вимоги або заперечення, то у прокурора, який вступає у справу або пред'являє позов, є такі самі обов'язки стосовно правильного визначення предмета доказування та доведення обставин, які до нього входять [2, с. 103].

Водночас є певні особливості, які стосуються сфери доказування, а саме фактів, які має довести прокурор, що впливають з підстав участі прокурора в цивільному процесі. При зверненні до суду прокурор повинен зазначити, в чому саме полягає порушення інтересів громадянина і держави, а наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді.

Відповідно до ст. 45 ЦПК, прокурор, який звертається до суду з метою представництва інтересів громадянина або держави в суді (незалежно від форми, в якій здійснюється представництво), повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення такого представництва, передбачених частинами 2 або 3 ст. 25 Закону. Варто звернути увагу на неточність у вказаній статті ЦПК, оскільки мова має йти про ст. 23 Закону, оскільки саме вона закріплює підстави для представництва, а ст. 25 взагалі не містить частини третьої.

Відповідно до ст. 45 ЦПК, для представництва інтересів громадянина в суді прокурор також повинен надати документи, що підтверджують недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність відповідного громадянина, а також письмову згоду законного представника або органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси відповідної особи, на здійснення ним представництва.

В той же час, відповідно до ст. 23 Закону, у разі представництва прокурор зобов'язаний попередньо, до звернення до суду, повідомити про це громадянина та його законного представника або відповідного суб'єкта владних повноважень. Залишається незрозумілим, який сам факт має довести прокурор – чи факт повідомлення особи, чий інтереси він буде представляти, чи факт отримання письмової згоди на таку дію від законного представника або відповідного органу.

Відповідно до ч. 4 ст. 23 Закону, прокурор наділений рядом специфічних повноважень по позасудовому витребуванні доказів, які необхідні для обґрунтування підстав його представництва інтересів громадянина або держави. Так, у разі відсутності суб'єкта владних повноважень, до компетенції якого віднесений захист законних інтересів держави, а також у разі представництва інтересів громадянина з метою встановлення наявності підстав для представництва прокурор має право витребувати та ознайомлюватися з документами або отримувати письмові пояснення від посадових та службових осіб.

Варто зазначити, що в цьому аспекті відкритим залишається питання взаємодії прокурора з іншими джерелами інформації. Мова йде, зокрема,

про електронні засоби доказування, оскільки існують різноманітні способи передавання та зберігання інформації за допомогою мережі Інтернет, мобільні пристрої та комп'ютери, взаємодія з якими потребує додаткового врегулювання.

На підставі вищевикладеного автор приходиться до висновків, що прокурор є повноправним суб'єктом доказової діяльності. Хоча він наділений рівними з іншими особами, які беруть участь у справі, правами в сфері доказування, прокурор має специфічні позасудові владні повноваження щодо збирання доказів. Вони обумовлені обов'язком прокурора довести наявність підстав для представництва в суді, при чому факти, які підлягають доведенню, досить суперечливо закріплено в чинному законодавстві.

Наведені аспекти доказової діяльності прокурора в цивільному процесі потребують певного доопрацювання законодавцем як з метою усунення помилок та неузгодженостей, так і з метою вирішення нових питань, які виникають у зв'язку з розвитком суспільних відносин.

Використана література

1. Васильєв С. Прокурор як суб'єкт доказування в цивільному процесі України / С. Васильєв // Вісник прокуратури. – 2002. – № 1. – С. 76–79
2. Гусарова А. Особливості правового становища прокурора в цивільному процесі / А. Гусарова // Вісник прокуратури. – 2011. – № 7. – С. 101–106.

Науковий керівник: д. ю. н., професор, завідувач кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Гусаров К. В.

Каркач П. М.,

кандидат юридичних наук, професор кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РОЛЬ ПРОКУРОРА У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

У КПК України враховані вимоги до кримінального провадження, які визначені міжнародно-правовими актами з прав людини і забезпечують захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень.